

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Fonetický ústav
Doc. Mgr. Radek Skarnitzl, Ph.D.

Posudek oponenta

na diplomovou práci Hany Bartůňkové

Dimenze přívětivosti ve vnímání osobnosti mluvčího podle melodie řeči

Diplomová práce Hany Bartůňkové se věnuje výzkumu na pomezí fonetiky a psychologie osobnosti, který představuje relativně novou a především vzrušující oblast bádání o řečové komunikaci. Tematicky je proto práce vysoce aktuální a zároveň navazuje na výzkumnou činnost Fonetického ústavu.

Předkládaná práce je tradičně rozčleněna na teoretickou a experimentální část. Po úvodní kapitole, v níž autorka nastiňuje strukturu a cíle práce, se dvě kapitoly věnují psychologickým aspektům. V první z nich jsou představeny koncepty postoj, předsudek a stereotyp; diplomantka zde částečně vychází z čistě psychologické literatury, částečně se zabývá i postoji k řečovým projevům, kde představuje a zároveň podrobuje kritice z metodického hlediska klíčovou techniku spojitých masek (*matched-guise technique*). Ve druhé psychologicky zaměřené kapitole Hana Bartůňková čtenáře seznamuje s výzkumem osobnosti a zejména s uznávaným pětifaktorovým modelem osobnosti, který je využit i v experimentální části práce. Třetí a poslední kapitola teoretické části se věnuje intonaci: nejprve samotné definici intonace a pak jejím funkcím v komunikaci, a konečně výzkumu v oblasti intonačního rozpětí, jehož vliv na hodnocení přívětivosti je předmětem zkoumání experimentální části diplomové práce.

Teoretická část diplomové práce představuje vyzrálý odborný text, v němž autorka nejen logicky představuje výzkum ve zmíněných oblastech, ale i hledá souvislosti mezi nimi, poučeně je komentuje a kriticky hodnotí. Hana Bartůňková prostudovala velmi širokou škálu literatury od fonetické, přes psychologickou a metodologickou, informace z velkého množství zdrojů elegantně propojuje a prezentuje v jasné struktuře. Nebývá zvykem, aby oponent k teoretickému popisu neměl výhrad; práce Hany Bartůňkové představuje čestnou výjimku.

Empirická část práce začíná dle konvencí fonetického výzkumu popisem metodického pozadí provedené studie. Autorka zde příkladným způsobem představuje použitý řečový materiál, způsob sestavení percepčního testu a měření intonačního rozpětí. Z popisu je zřejmé, jakou pozornost přípravě svého výzkumu věnovala. Velmi pečlivě diskutuje způsob sestavení položek, a to s jednoznačně formulovaným vědomím výhod, ale i potenciálních rizik přístupu. Ke každému dílčímu rozhodnutí při sestavování percepčního testu uvádí studie, které dané rozhodnutí podporují, případně opět poučeně odůvodňuje zvolené řešení. K jinak vzorné metodické kapitole mám jedinou poznámku: na str. 44 je zmíněn osobnostní dotazník vyplňovaný respondenty s odkazem na přílohu, kde však tyto otázky uvedeny nejsou.

V následující kapitole jsou již prezentovány výsledky studie. Diplomantka nasbírala data od úctyhodného počtu respondentů a ačkoli výsledky nedosahují statistické významnosti, poctivě se nad nimi zamýšlí a hledá možná vysvětlení pro pozorované tendence. Jako příklad zmíním položky testu zaměřené na behaviorální aspekt přívětivosti, kdy respondenti na základě nahrávky posuzovali, zda se mluvčí často usmívají; jako možné vysvětlení negativního hodnocení těchto položek autorka navrhuje, že posluchači mohli hledat „známky úsměvu ve slyšených ukázkách, namísto aby abstrahovali úsměv jako znak...“ (str. 54). V některých místech by popisu možná pomohla názorná ilustrace konkrétní položky nebo částí položek ve formě PitchTier se záchytnými body vokalických jader (např. na straně 58, kde je komentován vliv nízkých frekvencí). Závěrečná diskuse shrnuje hlavní metodické aspekty, které mohly výsledky výzkumu ovlivnit.

Vzhledem k tomu, že jedním z vnímaných nedostatků práce je manipulace s intonačním rozpětím v nízkých frekvencích, zejména u ženských hlasů (str. 66), rád bych diplomantku požádal, aby se při obhajobě vyjádřila k možnostem odlišného způsobu manipulací intonačního rozpětí, který by tento nedostatek mohl obejít.

Uzavírám, že celá práce je psána stylisticky vytříbeným jazykem s minimálním výskytem chyb; jazykové nedostatky jsou spojeny pouze s občasným chybným používáním čárek, možná pod vlivem angličtiny. Předkládaná diplomová práce Hany Bartůňkové splňuje svým obsahem i rozsahem požadavky kladené na magisterskou práci. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **v ý b o r n ě**.

V Praze dne 29.8.2014

.....

Doc. Mgr. Radek Skarnitzl, Ph.D.
Fonetický ústav FF UK